

Sugutiluu e peniseluu (*os penis*)

Ingl: *baculum*

Sugutiluu on paljude imetajate, nagu närilised, käsitiivalised ja kiskjalised ning mõnede putuktoiduliste, aga ka kukrulist ja primaatide sugutis paiknev luuline moodustis. Peeniseluu ei kuulu skeletiluude hulka ning areneb pärast looma sünni sugutikorgaskeha luustumisel.¹ Loomaliigiti erineva pikkusega sugutiluu on ristlõikes renja kujuga, ventraalselt avatud renni kusitavaos kulgeb kusiti. Sugutiluu luutihedus on väiksem kui skeletiluudes, mis vähendab suguühteaegset luumurruriski.² Sugutiluu on loomaliigiti väga erineva pikkuse, läbimõõdu ja kumerusega, näiteks koeral ulatub pikkus kuni 16 cm, morsal 60 cm, väiksematel närilistel on mõne millimeetri pikkune luu aga laienenud hambulise lõpposaga.²

Sugutiluu tähtsus:

- pikendab suguühete aega, et lükata edasi emase paaritumist teise isasega, kui liigil esineb polügaamiat,
- hõlbustab seemnevedeku liikumist kusiti valendikus,
- kindlustab seemnerakkude jõudmise võimalikult sügavale tuppe,
- liigiomane kuju takistab liikidevahelist paaritumist,
- närilistel stimuleerib emasloomal ovulatsiooni.^{2,3}

1. Ernits, E., Nahkur, E. Koduloomade anatoomia VII-2. Kuse-suguelundid. Endokriinnäärmed. Tartu: Eesti Maaülikool, 2011.

2. [https://www.cell.com/current-biology/pdf/S0960-9822\(12\)01308-5.pdf](https://www.cell.com/current-biology/pdf/S0960-9822(12)01308-5.pdf)

3. <https://novaator.err.ee/260011/inimeste-peeniseluule-andis-viimase-hoobi-monogaamia>